

Oamenii care nu-și dezvoltă gândirea critică devin ușor victime ale dezinformării

Pandemia noului coronavirus a dat apă la moară celor care promovează diverse teorii ale conspirației. Ei distribuie speculații și falsuri care de care mai întortocheate despre originea și combaterea virusului. Mulți oameni dau crezare acestor informații fără a le analiza, deoarece nu au o gândire critică dezvoltată. Experții spun că teoriile conspirației trebuie dezmințite în același limbaj simplu în care au fost răspândite.

„Virusul a fost fabricat în laboratoare americane”, „în spatele infecției de coronavirus stau globaliștii sataniști”, „prin undele 5G este transmis Covid-19” sau „miliardarul Bill Gates vrea să introducă vaccinarea forțată” – acestea sunt cele mai frecvente teorii ale conspirației, promovate de la începutul pandemiei și până în prezent. De cele mai multe ori, o teorie a conspirației este o speculație, bazată pe convingerea că anumite evenimente sau situații sunt manipulate în secret de forțe puternice, malefice. Deși nu există nicio dovadă științifică care ar argumenta aceste supoziții, totuși mulți oameni continuă să le creadă și chiar să le răspândească.

Explicația psihologului: oamenii evită să depună un efort intelectual suplimentar

Experții spun că oamenii devin foarte ușor victime ale dezinformărilor deoarece nu-și dezvoltă gândirea criti-

că. Psihologul Ștefan Popov, fondatorul Centrului de Cercetări Științifice în Psihologie din Chișinău, definește gândirea critică drept capacitatea de a gândi conștient, logic, analitic, a evalua continui informațiile prin căutarea unor dovezi și argumente întemeiate, a pune întrebări, a căuta răspunsuri. El spune că, de regulă, oamenii evită să gândească critic întrucât acest procedeu presupune un efort intelectual suplimentar, însă ei preferă gândirea simplistă, acceptând ca adevăr informațiile și datele care vin din partea unor surse presupuse de încredere, fie că sunt politicieni, jurnaliști, reprezentanți ai cultelor religioase sau persoane publice. „În lipsa gândirii critice, putem deveni ușor victime ale știrilor false, manipularii sau teoriilor conspirației. Este interesant că adepții teoriilor conspirației consideră că anume ei gândesc critic, întrucât pun la îndoială informațiile oficiale și caută „adevărurile ascunse”. Însă afirmațiile lor au la bază, cel mai adesea, simple coincidențe, fără dovezi coe-

rente, științifice sau verificate”, explică psihologul.

„Dacă vrem ca adevărul științific să fie viral, trebuie să ne dăm jos de la catedră”

La rândul său, **Ioana Avădani**, expertă media și președinta Centrului pentru Jurnalism Independent din România, menționează că mintea omului nu poate funcționa fără continuitate. „Dacă este un efect, cu siguranță trebuie să existe și o cauză. Și acolo unde cauza nu este evidentă, sau ea nu este explicată pe înțeles, mintea își inventează cauze. Așa funcționează teoriile conspirației: furnizează minților umane o bucată de confort. O „conspirație” dezvoltată te face mai important: faci parte din minoritatea care „știe adevărul ascuns”. Cu cât te simți mai singur, mai izolat, mai neînțeles în comunitatea ta, cu atât mai sensibil poți fi la mesajul conspiraționist. Nu pentru că te-ar privi în mod deosebit chestiile astea

Colaj: API

cu virusurile, pământul plat sau oculă mondială, ci pentru că vrei să fii și tu important pentru cineva”, explică experta. Ea afirmă că nu este deloc ușor să combați aceste teorii și să-i convingi pe conspiraționiști că greșesc. „O simplă prezentare a datelor reale și contrazicerea argumentelor false nu sunt suficiente. Pentru că nu așa funcționează mintea umană. Nu logica e punctul nostru forte. Datele și argumentele trebuie repetate, prezentate de persoane cu „priză la public” (charisma convinge mai repede decât autoritatea științifică), trebuie să vină către oameni pe canalele pe care aceștia deja le folosesc și le cred. Ele trebuie să stârnească aceleași emoții

pozitive de care (ab)uzează cei care răspândesc teoriile conspirației. Dacă vrem ca adevărul științific să fie viral, trebuie să ne dăm jos de la catedră și să ne așezăm „la o vorbă” cu cumetrii”, susține Ioana Avădani.

Gândirea critică are la bază îndoiala

Psihologul Ștefan Popov le recomandă oamenilor să privească sceptic toate informațiile și să se documenteze singuri pentru a afla dacă informațiile sunt corecte sau false. „Dezvoltarea gândirii critice are la bază îndoiala, evaluarea și creativitatea. Dacă punem la îndoială, înseamnă că trebuie

să verificăm dacă informația este adevărată, iar acest lucru îl facem prin documentare, căutarea unor dovezi, fapte demonstrabile, științifice, căutăm logica și coerența unor informații. Gândirea critică presupune un efort intelectual, lectură și informare continuă”, concluzionează specialistul.

În ajutorul celor care vor să-și dezvolte gândirea critică, Comisia Europeană și UNESCO au publicat un set de recomandări. Astfel, înainte de a răspândi informația, cititorul ar trebui să verifice: cine este autorul și de ce lansează ideile respective; dacă sursa este sigură și recunoscută; dacă tonul și stilul sunt echilibrate și corecte sau pătinoare și axate pe senzațional etc.

Atenție: propaganda pro-Kremlin a revenit la unele televiziuni din Moldova

La ultima ședință din acest an, deputații socialiști, cei din partidul „Șor” și din platforma „Pentru Moldova” au modificat Codul serviciilor media audiovizuale și au permis retransmiterea programelor informative și analitice ale posturilor de televiziune din Federația Rusă, care erau interzise până atunci. Imediat după publicarea amendamentelor în „Monitorul Oficial”, televiziunile controlate de PSRM au început să retransmită știrile și emisiunile informative ale unor posturi TV din Rusia, recunoscute la nivel european ca portavoce ale propagandei pro-Kremlin.

În 2018, deputații au completat legislația cu o prevedere, prin care a fost interzisă preluarea programelor audiovizuale cu un conținut informativ, analitic, militar și politic din statele care nu au ratificat Convenția Europeană cu privire la televiziunea transfrontalieră, Federația Rusă fiind una din aceste țări. La aproape trei ani de la adoptarea acestor modificări, deputații socialiști, cei din „Pentru Moldova” și din Partidul „Șor” au amendat Codul serviciilor media audiovizuale, astfel încât posturile de televiziune și ra-

dio pot retransmite emisiunile informativ-analitice din țările care nu au ratificat Convenția europeană. Președintele comisiei parlamentare pentru mass-media și unul dintre autorii proiectului, deputatul socialist **Adrian Lebedinschi** argumentează modificarea legii prin solicitările din partea cetățenilor.

Lege votată în grabă, fără consultări publice

Graba cu care au fost adoptate aceste modificări

și neimplicarea în discuții a mai multor părți interesate a fost criticată și de Delegația Uniunii Europene în R. Moldova. Într-un mesaj publicat pe pagina oficială de Facebook, Delegația UE afirmă că „orice modificări care țin de presă ar trebui să se bazeze pe consultări ample (...) care implică mass-media, societatea civilă și alte părți interesate relevante și trebuie luate în considerare cele mai bune practici internaționale și accesul cetățenilor la informații”.

Să folosim „sita” minții!

Expertul media **Ion Bunchi**, directorul executiv al Asociației Presei Electronice (APEL), spune că cel mai bun antidot contra propagandei, dezinformării și manipularii este gândirea critică și doar dezvoltarea ei ar ajuta oamenii în lupta contra propagandei.

STOP FALS **TOP 5 FALSURI ALE LUNII: DECEMBRIE 2020**

- 1 FALS: Maia Sandu cere retragerea pacificatorilor din regiunea transnistreană și se pregătește de război
- 2 FALS: Vaccinul americano-german Pfizer-BioNTech cauzează moartea
- 3 FALS: Masca favorizează apariția cancerului pulmonar
- 4 FALS: ANI verifică doar averile deputaților socialiști
- 5 FALS: Federația Rusă este victima agresiunii din partea Germaniei și a UE

AI GRIJĂ DE UNDE TE INFORMEZI. ALEGE SURSE CREDIBILE!
Campania împotriva informației false și tendențioase STOP FALS! www.stopfals.md

Ca să fii la curent cu dezinformările din mass-media și de pe rețelele sociale, astfel încât să te poți proteja de manipulare, accesează portalul www.stopfals.md, gestionat de Asociația Presei Independente (API). Jurnaliștii portalului dezminț informațiile false și elaborează un top lunar al dezinformărilor din spațiul public. Tot aici poți semnala informațiile pe care le consideri false, iar colaboratorii API le vor verifica și vor publica rezultatele.

TEORIE A CONSPIRAȚIEI – o convingere că un eveniment sau o situație este rezultatul unui plan secret ticit de oameni cu influență.
Sursa: Dicționarul Cambridge

